

Diaconaat tussen licht en donker

Jaarverslag 2021 – Diaconie Evangelisch-Lutherse Gemeente Amsterdam

Rabbin Menno ten Brink spreekt het Kaddisj uit bij de opening van het Herinneringsvenster (diaconaal centrum 'In de Zwaan') op 29 september 2021. De witte schaal is voor de steentjes die alle bezoekers na de opening achterlieten (foto Elsa Aarsen).

Ook in 2021 overschaduwde corona onze wereld. Daarom moesten we ons diaconale werk ook dit jaar deels anders organiseren. Minder groepsactiviteiten in de perioden dat de richtlijnen aangescherpt werden. Veel online-vergaderen. Minder gelegenheden om elkaar in het diaconale netwerk informeel te ontmoeten etc. Maar 'tussen licht en donker' (Ld 452) bleven we zo goed mogelijk op onze post: veel activiteiten konden wel doorgaan of we gooiden het over een andere boeg en op sommige fronten intensiveerden we zelfs zoals maaltijdbezorging, inloop in Zuidoost, omzien naar elkaar bv. via de Paasactie voor jongeren en ook steunden we extra noodhulpprogramma's van Kerk in Actie en LWF. Extra bijzondere gebeurtenissen waren de opening van het Herinneringsvenster met namen van de Joodse bewoners Huizen Kemper, de regioday Tent of Nations en de feestelijke her-opening van de Maarten Luther Kerk.

In dit jaarverslag vertellen we hoe we ook in dit 2^e corona-jaar als diaconie - diakenen, vrijwilligers, bestuurders en team 'In de Zwaan' - in en rond onze gemeenschappen en samen met onze vele partners onverminderd probeerden 'nabij' te zijn. En hoe we handen en voeten probeerden te geven aan de in ons beleidsplan 'De horizon open' (2018-2025)

ingezette lijn van investeren in gemeenschappen als dragers van duurzaam diaconaat. Te gaan voor barmhartigheid, recht en helpen waar geen helpers zijn. En te werken aan sociale, economische en ecologische duurzaamheid.

1. Gemeentediaconaat

Het omzien naar elkaar in en vanuit de brandpunten en ankerplekken ging volop door. De telefooncirkels, kaartjes versturen, bloemengroeten, bellen en waar mogelijk ook bezoeken. Heel veel aandacht achter de coulissen door diakenen, vrijwilligers en leden diaconaal team. Met ondersteuning van diaconaal werker Ilse van Prooijen werd in de brandpunten met diakenen, predikanten en ander kader nagegaan welke mensen tussen wal en schip vallen. Dit gebeurde ook rond de Maarten Luther Kerk en in de hofjes.

Rond Pasen werd bij 267 jongeren uit ons ledenbestand en uit ons kerk & buurt netwerk een attentie met groet bezorgd. Diaconaal werkers en vrijwilligers (waaronder jongeren) zorgden voor verspreiding.

Het vakantieweekwerk lag in 2020 grotendeels stil, maar kon gelukkig in de zomer van 2021 voor een groot deel weer doorgaan.

De diakenen en vrijwilligers brachten tijdens de kerstactie 224 kerstbroden of doosjes bonbons rond en 15 mensen ontvingen daarnaast een supermarktbon. Uiteraard ging dit gepaard met een mooie kerstgroet en veelal een 'Open Deur' (kerstmagazine). Henny Brouwer ondersteunde dit ook dit jaar weer met verve.

De traditionele Kerstmaaltijd lieten we in aangepaste vorm doorgaan. Kok Leo kookte in de Maarten Luther Kerk met vrijwilligers een heerlijke kerstmaaltijd voor 20 deelnemers en bij 15 gemeenteleden in Amsterdam, Haarlem en Amstelveen werden maaltijden in feestverpakking thuisbezorgd. Arjan Zwagerman, Elianne Schultz en André van der Stoel coördineerden het.

Omdat de activiteit zelf i.v.m. corona niet door kon gaan ontvingen de vaste bezoekers van de Agapè-maaltijd in Haarlem onder aanvoering van Meta van Schaik en andere vrijwilligers een attentie als teken van aandacht. Met de Diaconale Adventsactie 2021 vroegen we aandacht en zamelden we geld in voor een nieuwe keuken voor gasthuis 'In de Roos'. Er werd door onze diakenen, medewerkers en huisoudste(n) actief voorgelicht. Een bijzonder moment was de korte presentatie door huisoudste Willemijn tijdens de goedbezochte jubileumviering op 12 december in de Ronde Lutherse Kerk (350 jaar!). Hier waren ook enkele gasten uit de gasthuizen aanwezig. Op het moment van schrijven van dit jaarverslag (3 jan 2022) was de teller de € 4.000 al ruim gepasseerd. Een mooi resultaat.

In 2021 konden we plm. 30 mensen helpen via stille hulp voor een bedrag van in totaal plm. € 16.500. De hulp wordt in de regel gegeven als lening en soms als gift. Soms is er kort contact maar in een aantal situaties begeleiden we intensiever via onze diakenen of vrijwilligers of medewerkers van het diaconaal centrum.

Na vele jaren trouwe dienst als vice-voorzitter van de Werkgroep Gemeentediaconaat heeft Heinz Massop op 29 juni de voorzittershamer overdragen aan Lilian Jangali. Heinz ontving bij deze gelegenheid de erepenning van de Federatie van Diaconieën. Heinz blijft meedoen in de werkgroep. We namen ook afscheid van Marijke Bleij die vanaf 1992 maar liefst 29 jaar actief was in het (gemeente)diaconaat.

2. Zuidoost

Toen we de inloop in maart 2020 vanwege corona in eerste instantie moesten stoppen werden we geconfronteerd met de nood: ouderen die de deur niet meer uit durven, migranten die van de ene op de andere dag hun inkomen kwijtraakten etc. We begonnen met maaltijden aan huis te bezorgen. Huisartsen, maatschappelijk werkers, politie etc gingen naar ons verwijzen. Dit groeide uit tot een maaltijdproject waarbij met vrijwilligers 2x per week voor 180-200 adressen een maaltijd verzorgden. Daarnaast werden er wekelijks 80

voedselpakketten verstrekt in samenwerking met Humanaid.

Elianne Schultz coördineerde dit samen met Raffic Osman van Treasures en Annette Kouwenhoven (Here To Support) Toen er te weinig inloopmogelijkheden in onze stad bleken voor overdag werd De Nieuwe Stad dagelijks geopend en in de winterperiode zelfs ook in het weekend.

Al deze activiteiten werden in 2021 voortgezet. De maaltijden liepen tot de zomer 2021.

Diverse fondsen steunden ons ook in 2021 hierbij (in totaal €14.000 door de fondsen Armoedefonds, Stichting Brentano, Protestantse Kerk in Nederland, Hendrika Fonds en Fonds voor Zuidoost. Daarnaast ontvingen we €5.373 dat was opgehaald door een sponsorloop van de vier basisscholen van Ouderkerk aan de Amstel).

De inloop voor ouderen, gezinnen en ongedocumeerden ging onverminderd door. In de zomer van 2021 durfden weer meer ouderen naar De Nieuwe Stad te komen toen zij volledig gevaccineerd waren. Ook begonnen we in de zomer van 2021 peuter-spelinloop tijdens de voedseluitgifte. En er werd samen met het kerkenoverleg van De Nieuwe Stad het plan 'De Nieuwe Stad – Open Huis' een plan gemaakt om ook in 2022 alle werkdagen open te zijn en een programma aan te bieden.

Zo maakte corona heel veel zichtbaar wat vaak verborgen blijft. De Protestantse Theologische Universiteit deed in 2021 een onderzoek naar het project. Citaat:

“Uit het onderzoek blijkt dat dankzij het diaconale project mensen voedselhulp ontvangen die anders geen voedsel zouden hebben: ze komen zelfs niet in aanmerking voor steun van de Voedselbank. Bovendien activeert en motiveert het project mensen en geeft hun leven meer zin. Sommige kwetsbare ‘ontvangers’ van hulp zijn nu zelf vrijwilliger geworden, in de keuken of in de bezorging van maaltijden. Dit alles is mogelijk omdat het project werkt op basis van vertrouwen en naastenliefde en door uit te gaan van de waarde en kracht van ieder mens.”

Meer informatie op <https://www.pthu.nl/actueel/nieuws/2021/02/maaltijden-in-covid-tijd.-hoe-kerken-in-amsterdam-zuidoost-noden-lenigen-terwijl-andere-hulp-structureel-uitblijft/>

3. Haarlem

Haarlem had dit jaar een dubbele pech bij de realisatie van de gewenste activiteiten. De pandemie en de sluiting van de ontmoetingsruimte wegens verbouwing die waarschijnlijk nog wel doorloopt tot april 2022. De verbouwing van het Luthers Activiteiten Centrum Haarlem voorheen genoemd LACH zal voortaan 'Ontmoeting' heten met een mooie keuken, waarvoor de Diaconie € 10.000 aan heeft bijgedragen.

Gedurende de eerste 'lockdown' van het jaar hebben de diakenen alle leden die niet meer naar de kerk konden komen een of meerdere malen bezocht en een bloemetje gebracht. De geplande voorjaarstocht kon helaas ook geen doorgang vinden en uitstel naar het najaar is geprobeerd maar de risico's waren nog te groot. Gelukkig kon vanaf de lente de kerk weer bezocht worden.

Agapé de gezamenlijke maaltijd die gepland stond voor het najaar hebben we ook moeten schrappen zo ook de adventsmiddag. Toch hebben we als diakenen niet stil gezeten. De bediening van het Heilig Avondmaal heeft doorgang gevonden met inachtneming van de voorzorgsmaatregelen.

Kasper Koekenbier is in dienst van de Protestantse Diaconie Haarlem als diaconaal werker, maar is via een tijdelijke uitleenconstructie voor 1 dag per week aan het werk voor onze lutherse gemeenschap in Haarlem. Uiteraard was het ook voor hem met corona een lastige start, maar in goed overleg is er toch creatief invulling gegeven aan het werk. O.a. via bezoekwerk en het rondbrengen van kopjes soep samen met het sociaal buurtteam., is in volle gang en zal begin 2022 worden afgerond. Dan kunnen – als corona het weer toelaat -

weer diaconale programma's gedraaid worden zoals koffie ochtenden, spelletjes middag, gespreksgroepen enz.

Verdere werkzaamheden van Kasper Koekenbier waren inloopcontacten koffie, thee en brunch in consistorie kamer en hofjestuin (iedere woensdagmiddag), social media jongerenproject 'Voel Jij Je Ook Wel Eens...?' (over thema's als eenzaamheid, seksualiteit, (moeilijke) thuissituatie, spiritualiteit, kerstpakketten voor prostituees ism Scharlaken Koord. Maandelijks ging Kasper samen met vrijwilligers langs de deuren met soep om in contact te komen met buurtbewoners. Dit soort momenten waren voor veel bewoners een moment dat ze hun verhaal konden doen en wij hen een luisterend oor konden bieden. Op deze manier hebben wij honderden mensen bezocht waarvan ook een aantal gemeenteleden.

Eenzaamheid in de buurt was een reden om de kerk eind van de dag op 2 november open te stellen en de bezoekers de gelegenheid te geven even te mediteren en een kaarsje te branden. Een flink aantal mensen heeft hier gebruik van gemaakt.

De jaarlijkse Broodbankactie in samenwerking met de Protestantse Diaconie Haarlem Centrum kon dit jaar in aangepaste vorm doorgaan. De opbrengst van broodverkoop en donaties en aftrek van de gemaakte kosten zijn € 6.500,- inclusief de bijdrage Lutherse diaconie, welke is bestemd voor de Voedselbank in Haarlem en het maaltijdproject in Schalkwijk die wekelijks georganiseerd worden door de St. Antonius in het Open Huis aldaar. Het openhuis is een multiculturele kerk in en voor Schalkwijk. Met de instelling dat elk mens is gemaakt en gekend door God En daarom is in Schalkwijk een plek waar mensen thuishouden bij God en waar ze meebouwen met de talenten die ze hebben gekregen. Zo zijn er door de week diverse maatschappelijke activiteiten. Zo zijn de wekelijkse maaltijden bestemd voor mensen die niet meer bij de voedselbank in aanmerking kunnen komen maar wel in de criteria vallen.

Het werk van het oecumenisch centrum Stem in de Stad met opvang ging met inachtneming van de veiligheidsmaatregelen door. Aan de hand van dit gesprek heeft de diaconie besloten de financiële ondersteuning te versterken.

De diakenen uit Haarlem hebben het jaar door regelmatig bezoeken afgelegd om toch zoveel mogelijk contact te houden met de met name de oudere leden. Velen, hebben wij gemerkt, zijn toch zeer eenzaam en hebben niet altijd de beschikking of de vaardigheid met de moderne middelen zoals smartphones en computers.

4. Oude Lutherse Kerk

Snel na de coronabeperkingen in maart 2020 startte het Brandpunt Stad op het Spui met de streaming van kerkdiensten.

In het diaconaal team van de OLK wordt periodiek afgestemd.

Pride in 2021: de jaarlijkse activiteiten op het Spui daar omheen konden niet doorgaan. Wel was er de speciale viering waarbij er gecollecteerd werd voor het project Ujaama (betekent: broeder- en zusterschap) dat zich in Zuid-Afrika inzet voor o.a. lhbt+-ers.

Marianne Starke en sinds kort ook Lilian Jangali nemen namens diaconie en brandpunt deel aan het door Kerk & Buurt Noord geïnitieerde oecumenisch diaconaal platform in Noord. We zijn blij dat we zo ook mee kunnen doen in dit stadsdeel waar we fysiek helaas geen locatie meer hebben.

Met Diaconie Noord (platform van samenwerkende kerken) is naar aanleiding van een aanvraag contact gezocht en steun voor 3 jaar toegezegd.

Op 24 oktober vierden we in de Oude Lutherse Kerk de 15^e Groninger kerkdienst o.l.v. ds Harry Donga. Thema: 'Kom in t ïnne' (sta op/kom in beweging). Deze dienst kwam in 2007 voort uit het thema 'van Heinde en Verre' (migranten). De dienst was beperkt fysiek

toegankelijk, we konden 150 kerkgangers ontvangen. Maar doordat de dienst gestreamd werd konden toch meer dan 2100 mensen de dienst meemaken of naderhand bekijken. Ter gelegenheid van de 15^e keer werd er onder leiding van werkgroep lid Pia Wolthuis een mooi boekje gemaakt 'Grunn in Amsterdam'. Mogelijk gemaakt met giften van de Liudgerstichting, Rotterdams Lidmatenhuis en PKN.

5. Augustanahof.

Er konden geen grootschalige activiteiten georganiseerd worden, mede i.v.m. de open verbinding tussen de ontmoetingsruimte en het woongedeelte, maar wel gingen de zondagse avondgebeden (ook online te volgen) door en was er dagelijkse gelegenheid voor buurtbewoners om een kaarsje branden en te bidden in de kapel. Buurtbewoners kunnen in een boek hun voorbedepunten/gebedsintenties opschrijven die dan een plek krijgen in het avondgebed.

Tot de zomer werden er ivm corona wekelijks voor vnl ouderen plm. 40 maaltijden gekookt en afgehaald of bezorgd.

In overleg met bewonerscommissie werd met de bewoners gezocht naar een goede balans tussen contact en afstand. Achter de coulissen werd naar elkaar omgezien, boodschappen gedaan etc.

Na beëindiging van het samenwerkingsproject met Level rond de gastenwoning in de Augustanahof werd een nieuwe partner gezocht. Dat werd Timon-Jeugd zorg. Het is de bedoeling dat dit begin 2022 van start gaat. In de tussenperiode kon de woning ingezet voor de opvang van een jonge vrouw en van een moeder en kind.

We namen in de zomer afscheid van bewoner Matteo en Charlotte. Zij verhuisden naar Arnhem. Matteo was vanaf het 1e uur als kwartiermaker betrokken bij de Augustanahof. Ook namen we afscheid van Merel die samen met haar partner een nieuwe woning vond. Als nieuwe bewoners konden we Skan en Nik begroeten.

Alle bewoners ontvingen via Elianne Schultz een kerst attentie van de diaconie.

De diaconie-werkgroep Augustanahof had in 2x overleg met de bewonerscommissie. Een van de knelpunten is het hitte-probleem op zeer warme dagen. De diaconie heeft hiervoor in de afgelopen jaren al diverse maatregelen genomen. In 2021 onderzochten we de mogelijkheid van topkoeling via het vloerverwarmingssysteem. Dit leidde tot een belangrijk besluit nl. om een warmtepomp te installeren. Daarmee realiseren we een bijdrage aan verkoeling op hete dagen, kunnen we van het gas af en investeren we in een duurzame toekomst. We combineren dit met de al eerder geplande uitbreiding van de zonnepanelen (van plm. 48 naar ruim 100).

6. Maarten Luther Kerk.

Op 16 oktober vierden we de feestelijke heropening van de Maarten Luther Kerk. Ons oudste gemeentelid, van jongs af aan betrokken bij de MLK, heropende de kerk ceremonieel met een hamerslag. Veel activiteiten in de MLK konden in coronatijd niet doorgaan. Wel heeft het team – ds André van der Stoel (predikant) en Arjan Zwagerman (diaconaal ondernemer) – ook in 2021 op een creatieve wijze toch invulling weten te geven aan kerk in de buurt. Er werden kleinschalige inloopmomenten georganiseerd, de maandagmiddagsgroep ging weer van start, ook werd er weer een buremaaltijd georganiseerd, kleinschalige concerten, online-activiteiten, Kerstviering en de Kerstmaaltijd. In de zomer vond de Summerschool van Luthers Nederland plaats in de MLK. De bijbelcursus o.l.v. André van der Stoel startte in het najaar. In corona-luwe tijden was er volop ruimte voor concertjes en in september vond voor de tweede keer op rij het Fringe-festival plaats (kunst aan de 'rafelrand').

In de periodes van lockdown is er met ondersteuning van het stadsdeel en vrijwillige buurtbewoners een mooie tuin gerealiseerd. In de zomer een paradijs voor allerlei insecten. De verbouwing van de MLK is in 2021 afgerond. De lasten hiervan werden 50/50 gedragen

door kerk en diaconie. Vanuit het legaat 'Houtman' kon de diaconie o.m. de inrichtingskosten betalen.

Juist in coronatijd bewees het gebouw al extra waarde omdat in de kerkzaal meetings voor kleine groepen georganiseerd konden die op andere locaties ivm de benodigde afstand niet door konden gaan. Er is al veel belangstelling van toekomstige huurders.

Er is nu een bestuur 'Maarten Luther Kerk' bestaande uit Peter Wagenmaker (vanuit Kerkrentmeesters), Lilian Jangali (vanuit Brandpunt Stad) en Gert Jan de Mooij (vanuit Diaconie) dat samen met ds André van der Stoel en Arjan Zwagerman sturing geeft aan de ontwikkeling en ook toeziet op de exploitatie.

7. Lutherhof

Ook voor de Lutherhof had het 2e jaar van corona veel impact. Het bestuur zorgde vanaf het begin voor duidelijke regels zodat de veiligheid van de bewoners zoveel mogelijk bewaard kon worden. Bewonerszagen ook naar elkaar om, waar nodig deed men boodschappen of andere praktische dingen voor elkaar. Een ervaring: *'Soms maken kleine dingen het verschil. In de Lutherhof is ook in 2021 Sinterklaas langs gekomen met een kleine attentie voor de bewoners. En tot opluchting en vreugde van veel bewoners zaten de immens populaire marsepeinen aardappeltjes er weer bij. Vorig jaar ontbraken die in het assortiment van Sint's hofleverancier. Het mag een onbenullig detail lijken, maar het biedt troost en houvast in een periode die door de voortdurende Covid-pandemie een groot beroep doet op het uithoudingsvermogen van ons allen en dus ook op de bewoners van de Lutherhof. Maar we blijven optimistisch en houden vast aan de dingen die nog steeds kunnen, in plaats van te klagen over zaken die nu even niet mogelijk zijn.'*

Het bestuur is druk met de renovatie van de badkamers die inmiddels na meer dan 35 jaar aan vernieuwing toe waren; in 2021 werden 14 badkamers gerenoveerd en voor 2022 staan er 25 badkamers in de planning.

We namen afscheid van Jeanie de Mooij-Meijer die vanaf 1993 diaken en vele jaren bestuurslid van de Lutherhof was. In een feestelijke bijeenkomst in de Wittenberg werd hier aandacht aan gegeven. We zijn blij dat we op voordracht van de Lutherhof en in overleg met de Kerkenraad Marieke Zoodsma en Christian Visser als nieuwe bestuursleden konden benoemen.

8. Verkenning nieuw hof in Zuidoost

Eén van de doelen in ons beleidsplan *'De horizon open'* is het onderzoeken van een mogelijkheid van een nieuw hof in Zuidoost. In 2020 maakten we al een start met de verkenning. Bij een tender voor een locatie in Gein in samenwerking met PoncedeWinter architecten en projectontwikkelaar DID in Utrecht gingen we met twee andere projecten door naar de selectie-ronde. Helaas viel de keuze op een andere partij. Een pitch voor de Karspeldreef en een verkennend gesprek met Stichting Woonzorg Nederland leidden tot nu toe niet tot iets concreets. We wisten bij de start dat het lange ademwerk zou worden, maar we geven niet op.

9. Gasthuizen

Onze gasthuizen *'In de Roos'* en *'In de Waard'*, waar mensen tijdelijk kunnen verblijven om op adem te komen, zitten steeds vol. Er is meer vraag dan we aankunnen. In 2021 konden we 18 volwassenen en 8 kinderen tijdelijk een plek bieden. De gasten komen meestal uit ons netwerk van Wereldhuis, Stap Verder, ASKV etc. of op verwijzing uit onze eigen gemeenschappen. Vaak gaat het om mensen zonder papieren in afwachting van een asielprocedure of die zich oriënteren op terugkeer, maar regelmatig ontvangen we ook mensen met papieren die een ademplek nodig hebben. Voor onze huisoudsten Ernest en Willemijn was het ivm corona een extra intensief jaar. Uiteraard werden ook in de gasthuizen

zo goed mogelijk de veiligheidsmaatregelen in acht genomen.

Bij de gasthuizen zijn vrienden (uit buurt en kerkgemeenschap) betrokken. Nu veel activiteiten zoals bv taallessen stil lagen was voor sommige gasten de invulling van de dagstructuur lastig. Enkele gasten konden ingeschakeld worden bij activiteiten in de MLK en De Nieuwe Stad.

Gasten die niet beschikken over andere middelen ontvangen van ons wekelijks leefgeld.

In 2022 bestaat 'In de Roos' 10 jaar. We gaan in het komend jaar de gasthuizen evalueren.

Het is bijzonder dat we als lutherse gemeenschap op deze manier heel praktisch gastvrijheid kunnen bieden.

10. Luthermuseum

Ons prachtige Luthermuseum maakt geen ideale start door. Ook dit jaar moest het museum ivm corona weer perioden dicht. De tentoonstellingen 'Zorg' en 'Luther en Oranje' kregen ondanks de gebleken interesse zo helaas niet de aandacht die ze verdienen.

In 2021 werd door LMA-medewerker Sabine Tol en diaconaal werker Ilse van Prooijen kleinschalig een start gemaakt met activiteiten voor en met de buurt. Dit past in de beleidslijn van de diaconie om te investeren in gemeenschappen juist rond de lutherse locaties.

In 2021 werd na de statuten-aanpassing en de museumregistratie in 2020 ook de toegang tot de Museumkaart verkregen. Dat is een belangrijke stap voor een duurzame toekomst. Dankzij een gift van het Mondriaanfonds kon een medewerker aangesteld worden voor de registratie van de kunstbezittingen van luthers Amsterdam.

De diaconie-zetel in het bestuur van het Luthermuseum wordt in goed overleg voorlopig ingevuld met ds Harry Donga. Met hem was op 20/12 met het DB van de Diaconie een overleg over de inhoudelijke kansen en (nadere) samenwerkingsmogelijkheden.

In overleg met het bestuur van het Museum, OMVH en Diaconie werd een model voor financiering voor de komende jaren afgesproken dat het Museum voldoende lucht geeft om zich te ontwikkelen. Via periodiek overleg van voorzitters en penningmeesters houden we de vinger aan de pols.

11. Jeugdzorg

In de jaren 80 van de 20^e eeuw gingen de voogdij en jeugdzorgtaken van het Luthers Weeshuis over in wat nu Spirit heet. Spirit ging per 1 juli 2020 samen met Bascule en werd 'Levvel'.

In het verslagjaar werd voor een totaalbedrag van € 58.500 steun gegeven aan twee programma's: '*Deskundigheid door ervaring*' en het project '*Levvel verschild*' (lhbti+-zorg).

Ook werd steun gegeven aan andere jeugdzorgprojecten in binnen- en buitenland.

Het jaarlijkse overleg tussen het DB van de Diaconie en de leiding van Levvel vond plaats via zoom.

Samen met Levvel organiseerden we op 7 oktober een deskundigheidsbijeenkomst over de interactie tussen jeugdzorg, lhbti+, religie en cultuur. Met de medewerkers van Levvel gingen we in gesprek over de manier waarop deze verschillende thema's in hun werk bij elkaar komen. Ds. André van der Stoel deelde een ervaringsverhaal hoe hij als pastor en lhbti+-er jongeren bijstaat in hun zoektocht naar de verbinding tussen seksuele identiteit en geloofsidentiteit. Ook een hindoe priester werkte mee. Een goede en leerzame bijeenkomst en goed bezocht.

Omdat de jaarlijkse reünie van oudwezen in Hoekelum niet door kon gaan ivm corona ontvingen alle 12 oud-wezen een bloemengroet van de diaconie.

12. Heilzame verwerking slavernijverleden

De bijzondere expositie “Kerken & Slavernij” in het Luther Museum kreeg in 2021 een vervolg als mobiele tentoonstelling. De mobiele tentoonstelling was in samenwerking met de PKA te zien in de Muiderkerk en de mobiele expositie werd op 14 oktober 2021 officieel geopend bij de PthU met een prachtig programma. Ds Herman Koetsveld is gevraagd zich aan te sluiten bij de werkgroep als vertegenwoordiger PKA). Er worden gesprekken gevoerd met Kathleen Ferrier en Joost Röselaers over een eventuele samenwerking aan een Waarheids- en Verzoeningscommissie.

13. Werkgroep Binnenland

De werkgroep kwam in 2021 2x bij elkaar en handelde daarnaast enkele aanvragen via email af. Op voorstel van de werkgroep werden o.m de volgende projecten/partners ondersteund: Stap Verder, Stem in de Stad, Burennetwerk, Buurtwerk Oost, Straatpastoraat, Kleding- en voedselbanken, Fondsen Urgente Noden in Haarlem en Amsterdam en Diaconie Noord. Diaconale Stichting Gevangenezorg ‘De Sluis’ hielpen we dit jaar met een extra bijdrage bij wijze van noodhulp. Dat was nodig ivm teruggelopen inkomsten uit collecten vanwege corona.

In totaal werd er ruim € 56.000 bestemd.

We namen ivm zijn verhuizing afscheid van ons pas aangetreden werkgroeplid Mischa Tensen. We mochten Eveliene de Mooij begroeten als nieuw lid.

Diaken Casper van Boltaringen heeft op voordracht van de Diaconie zitting in het bestuur van het Drugspastoraat Amsterdam. We zijn blij dat we naast onze financiële bijdrage ook zo inhoudelijk een directe verbinding hebben met dit bijzondere oecumenische werk.

Met Stem in de Stad en Diaconie Noord/Project NoordAs waren ontmoetingen.

14. Werkgroep Buitenland

De werkgroep kwam in 2020 2x bij elkaar en handelde daarnaast enkele aanvragen via email af. Op voorstel van de werkgroep werden er plm. 20 projecten wereldwijd gesteund voor een totaalbedrag van ruim € 100.000. O.a. werd vanuit het projectenbudget OMVH € 25.000 besteed voor een ouderenzorgproject Moldavië.

We hebben een bijzondere band met de Lutherse Kerk van Suriname. Er is een hartelijk contact en we mochten o.a. bijdragen aan de renovatie van de gemeenschapsruimte (de Leo Kingzaal) van de Maarten Luther Kerk in Paramaribo. Deze renovatie kwam door corona en een wisseling van architect en aannemer stil te liggen, maar is nu weer opgestart. Vanaf 2017 is voor dit project door de diaconie geld gereserveerd (nu plm. € 60.000). Ook het Luthers Zendings Genootschap (LZG) doet mee in dit projecten. In 2021 is er samen met LZG een landelijke lutherse collecte gehouden, deze bracht ruim € 4000 op. Met afvaardigingen van de Maarten Luther Kerk in Paramaribo was diverse malen fysiek of via zoom overleg over dit project.

Op 25 september organiseerden we samen met de Vrienden Van Tent of Nations een regiodag over het werk van deze Lutherse Palestijnse partner in Bethlehem (fam Nassar). Met 25 jonge en oudere deelnemers informeerden we onszelf in de Maarten Luther Kerk over de actuele ontwikkelingen. O.a. via een videotoespraak van Daoud Nassar die we al verschillende malen in Amsterdam ontvingen. In het afgelopen jaar steunden we de aanplant van nieuwe olijfbomen nadat de oude vernietigd (verbrand) waren. Als vervolg op de regiodag stuurden we als diaconie een brief naar de Lutherse Synode met het verzoek om aandacht bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken te vragen voor de actuele situatie van Tent of Nations.

We verstuurd Adventsgroeten aan enkele buitenlandse zusterkerken/partnerorganisaties. Het is bijzonder om als lutherse gemeenschap onderdeel te zijn van een wereldwijde gemeenschap.

15. Duurzaamheid

Ons beleid is dat 'duurzaamheid' in samenhang sociaal, ecologisch en economisch door al ons werk heen dient te lopen: in vermogens- en gebouwenbeheer, leefstijl en activiteiten en in de liturgie.

We maakten hierin in de afgelopen jaren de volgende stappen: zonnepanelen op Augustanahof en Maarten Luther Kerk, besluit tot overgaan naar een warmtepomp in de Augustanahof (van gas af) en uitbreiding zonnepanelen daar. Het OMVH stelde een duurzaamheidsfonds in dat zich ook richt op andere lutherse gebouwen (bv De Nieuwe Stad), van gas af in de nieuwe keuken in gasthuis 'In de Roos'. In het vermogensbeheer hanteren we duurzaamheidscriteria die mogelijk aangescherpt kunnen worden, ook in het vermogensbeheer van de instellingen.

Vanaf 2007 organiseren in samenwerking met ANMEC/Natuur- en Milieu Educatie educatieve scholenprojecten over duurzaamheid. We begonnen met Retourtje Water en daarna Plek onder de Zon. In het afgelopen jaar startten we met het scholenprogramma 'Microbattle'. Dit lijkt potentie te bieden om te verbreden naar buiten Amsterdam en Amstelland. Vraag is hoe we dit meer kunnen verbinden met onze eigen gemeenschappen. De LWF heeft al vele jaren als centrale thema 'Climate Justice'. In Nederland is er de Groene-kerk-beweging, waar we bij zijn aangesloten. In 2015 steunden we het programma 'Fast for the climate' van de LWF. In het afgelopen jaar deed Joren Reichel op verzoek van de ELS (virtueel) mee met de LWF-activiteiten rond de Klimaatconferentie in Glasgow (COP-26). In 2019 draaiden we het jongerenprogramma 'Groentje in je stad'. Met de predikanten organiseren we sinds een jaar of 10 een scheppingszondag rond 4 oktober (Franciscus). We collecteren dan o.a. voor een duurzaamheidsdoel.

In het buitenlandwerk selecteren we projecten op onze thema's waaronder 'duurzaamheid'. Dit betekent dat er altijd 1 of 2 projecten uitgekozen worden met als hoofditem duurzaamheid en het ook zo goed mogelijk als criterium bij de andere projecten hanteren. In ons binnenlandwerk speelt 'duurzaamheid' (in ecologische zin) tot nu toe eigenlijk geen rol. In een notitie 'Vervolg beleid, vermogen en middelen' zijn voorstellen gedaan voor concrete nieuwe activiteiten rond duurzaamheid. Dit krijgt in 2022 een vervolg.

16. Vluchtelingen/migranten

Onze lutherse gemeente is in de 16^e eeuw met name ontstaan door de komst van vluchtelingen en migranten. Die afkomst zit mee gevoed door de Bijbelse opdracht om de *'vreemdelingen in ons midden niet te benauwen'* in ons DNA. Het is in ons werk terug te vinden via onze inzet van de gasthuizen, stille hulp, de steun aan projecten in stad en regio (zoals bv Kruispost, Jeanette Noëlhuis, Stap Verder, Wereldhuis, Stap Verder etc.) en ook wereldwijd (zoals bv. Symbols of Hope in Ethiopië en Nigeria en de Schützhütte in Italië). Soms verbinden we ons nog directer met vluchtelingen die op onze weg zijn gekomen en gaan we bv. mee naar de rechtbank.

Voor praktische hulp aan mensen die via IOM terugkeren naar hun land van afkomst hebben we een speciaal terugkeerpotje. Hieruit geven we steun voor de aanschaf van medicijnen, een laptop of gereedschap waarmee in eigen land aan een bestaan kan worden gewerkt. De Taakgroep vluchtelingen van de Stedelijke Raad van Kerken, waar we vele jaren aan meededen, is niet meer actief. Wij nemen nu deel aan het bredere (zgn) Gelagkameroverleg. Lilian Jangali vertegenwoordigt ons hierin.

In november stuurden we als diaconieën en partners een brief aan de GGD over de toegang van ongedocumenteerden tot het covid-vaccinatieprogramma en maakten we ons hard voor dagopvang als aanvulling op de winter-nachtopvang.

17. Noodhulp

De diaconie besloot om meestal via Kerk in Actie en LWF bij te dragen aan 13 noodhulpprogramma's wereldwijd en in Nederland. Vanwege de hoge nood overschreden we het begrote budget en besteedden we in totaal plm. € 35.000. We bestemden het voor m.n. corona-noodhulpprogramma's van Kerk in Actie en LWF en verder voor o.a. Tigray (oorlog), Sulawesi en Haïti (aardbevingen), Syrië (wederopbouwprogram kerken) en Lutherse Diaconie Polen voor hulp aan vluchtelingen bij Pools Wit-Russische grens.

18. 'De hemel huilt' - opening Herinneringsvenster Joodse bewoners Huizen Kemper

In WO-II zijn er 76 Joodse bewoners uit de zgn Huizen Kemper in de Rivierenbuurt omgebracht in de concentratiekampen. In 2018 begonnen we in nauwe samenwerking met historica Mariëtte Wildeboer, ds Marieke Brouwer en de bewonersvereniging met de voorbereiding van een gedenkteken. Uiteindelijk leidde dit tot het plan voor een herinneringsvenster in een van de etalageramen van diaconaal centrum 'In de Zwaan'. Graficus Vincent Levi ontwierp het venster. Op 29 september (de datum waarop in 1943 de laatste grote razzia in de Rivierenbuurt was) werd het Herinneringsvenster in een besloten kring geopend. De deelnemers waren nabestaanden, afgevaardigden van Stadsdeel, bewonersvereniging, kerk en diaconie. In de bijeenkomst in de Maarten Luther Kerk werden alle namen voorgelezen, werd een boodschap voorgelezen van de in Jeruzalem wonende fam Kaufmann en werd er gesproken door de in 1942 geboren heer Hans Gobes wiens ouders, 4 grootouders en twee ooms omgebracht werden. Hij bedankt later onze lutherse gemeenschap: *'De bijeenkomst op 29 september j.l. ter gelegenheid van de onthulling van het herinneringsvenster is voor mij een bijzonder dag geweest. Een heel groot gedeelte van mijn familie heeft ver weg van Amsterdam het leven verloren. Daarna hebben zij geen plek gekregen, die het voor nabestaanden mogelijk maakt hen in herinnering vast te houden. De onbekende grafplek, als zij al begraven zijn, is voor nabestaanden altijd een gemis, waardoor het verlies moeilijker te verwerken is. Ook voor mij is dat zo. Het herinneringsvenster, zo dicht bij hun voormalige woning geeft mij het gevoel, dat mijn ouders dicht bij huis gekomen zijn, dan de officiële aanduiding "Oost-Europa"*.

Bij de onthulling door Udo Nabitz van de Bewonersvereniging en Bianca Groen Gallant (voorzitter diaconie) sprak rabbijn Menno ten Brink van de Liberaal Joodse Gemeente het Kaddisj uit. Het was in de stromende regen. 'De hemel huilt' zei een nabestaande. Alle deelnemers lieten een steentje achter bij het raam en regelmatig worden er nog steentjes bijgelegd.

Meer informatie over het Herinneringsvenster en achtergronden

<https://diaconie.com/themas/huizen%20Kemper/Herinneringsvenster.html>

19. LWF Conviviality

Via het diaconaal programma 'Seeking conviviality' (convivere = samenleven) wil de Lutherse Wereld federatie de Europese lidkerken ondersteunen om in de eigen samenlevingen diaconaal kerk te zijn. En om zo antwoord te geven op urgente thema's als vluchtelingen en migranten, armoede, diversiteit en polarisatie in samenleving. Hoe kan de kerk daar middenin gaan staan en zich niet afsluiten? Hoe kan de diaconale kerk veilige ruimte scheppen voor ontmoeting en bruggen bouwen?

Namens de Lutherse Synode/PKN neemt de algemeen secretaris deel aan het programma. In 2019 waren we gastheer en ontvingen we de afgevaardigden van plm. 15 Europese landen in Nederland/Amsterdam. In 2020 zouden we te gast zijn in IJsland, maar dat kon ivm corona niet doorgaan. In 2021 waren er enkele ontmoetingen via zoom-sessies. Op 16 november 2021 werden enkele publicaties gelanceerd over de oogst van het proces tot nu toe. De nieuwe algemeen secretaris van de LWF Anne Burghardt nam de publicaties in ontvangst. Tijdens de lancering werd een filmpje over de Augustanahof vertoond. Vanuit onze gemeente werden teksten en fotomateriaal geleverd over de Augustanahof als model

van nieuwe diaconale inzet van onroerend goed van de kerk, De Nieuwe Stad op Maandag (inloop/open kerk), Stap Verder en het project *Heilzame Verwerking van het Slavernij-verleden*.

Het Conviviality-program loopt door tot 2023 en mondt dan uit de LWF-assemblee in Krakau in Polen.

20. OMVH – Oude Mannen en Vrouwen Huis

Ondanks corona bleven de inkomsten van de huurder van de Wittenberg (SACO) redelijk op peil. De jaarlijkse bijdrage van € 500.000 voor het diaconale werk kon daarom gewoon door OMVH aan de Diaconie worden overgemaakt. Dat geldt ook voor het extra budget voor ouderenprojecten van € 50.000.

De afwikkeling met onze verzekeraar van lopende kwesties na de verbouwing (zoals waterschade) loopt nog. Verder is er nog overleg gaande met de verzekering van de aannemer. Dat is een langdurig proces, maar krijgt naar verwachting begin 2022 een afronding.

Het bestuur reserveerde een budget voor investeringen in duurzaamheid voor lutherse gebouwen. Hierop wordt onder meer een beroep gedaan voor de warmte-pomp en uitbreiding zonnepanelen Augustanahof.

Vanuit de middelen van het OMVH wordt op besluit van de Diaconie een jaarlijkse bijdrage gegeven aan de exploitatie van het Luther Museum. Bij de onder het OMVH vallende Luther Collectie Amsterdam is een groot deel van de kunstbezittingen van luthers Amsterdam (i.h.b. van diaconie en instellingen) ondergebracht. LCA geeft dit vervolgens in bruikleen aan het Luther Museum. In overleg met het Luther Museum wordt onderzocht hoe om moet worden gegaan met de toename van aanbod van luthers kunstbezit uit Nederland.

Als het tot de ontwikkeling van een hof in Zuidoost komt zal het OMVH dit samen met de Diaconie gaan trekken. Hiervoor ligt een taakverdeling klaar.

Omdat nog niet alle voor het bij OMVH voor diaconaat beschikbare middelen ook daadwerkelijk diaconaal besteed worden maakt de diaconie hiervoor een bestemmingsplan (zie bestuur en organisatie).

20. Bestuur en organisatie

In totaal doen er in het diaconale werk ruim 100 diakenen, bestuurders en vrijwilligers mee. Helaas waren er door de beperkingen minder informele momenten waar diakenen, vrijwilligers en medewerkers elkaar konden ontmoeten. Het Diaconaal Pinkstercafé en het Grootstedelijk Diaconaal Overleg konden niet doorgaan. Wel kon de Diaconale Jaarvergadering op 12 november in De Nieuwe Stad doorgaan. Erica Meijers van de Protestantse theologische Universiteit sprak over het thema 'Diaconaat en nabijheid'. Aanleiding was de breed bediscussieerde krantenkop in Trouw n.a.v. een onderzoek van de PthU over kerken in coronatijd: 'Kerk liet kwetsbaren in de steek'.

In de Jaarvergadering ontvingen diaken Hanneke Veenhof en Jeanie de Mooij-Meijer de erepenning van de Federatie van Diaconieën.

-De Diaconie vergaderde 5x (deels via zoom). Naast het lopend werk was een van de onderwerpen ons beleid w.b. vermogen en middelen. Aanleiding vormden de extra voor diaconaal werk beschikbare middelen vanuit OMVH en ook vragen vanuit o.a. het CCBB (toezicht PKN) bij de inzet van de diaconale middelen. In november bespraken we de hieraan gewijde notitie 'Beleid, vermogen en middelen'. Vervolgens bepaalden we aanvullende prioriteiten voor ons beleid met als spitsen: een luthers diaconaal project in Nederland, uitbouw programma 'duurzaamheid', versterking kerk & buurt rond onze locaties, gemeentediaconaat (ouderen/jongeren) en ophogen projectbudgetten. Dit krijgt in januari 2022 een vervolg. Hierbij kijken we ook naar de gevolgen van de inrichting van onze organisatie.

-Ook bespraken we de notitie 'Organisatie en werving kader'. Een oriëntatiebijeenkomst voor nieuw kader kon helaas niet doorgaan. Wel konden we enkele nieuwe vrijwilligers in onze besturen en werkgroepen begroeten.

In het verslagjaar werd de nieuwe plaatselijke diaconale regeling als onderdeel van de

nieuwe (algemene) plaatselijke regeling van de lutherse gemeente afgerond en goedgekeurd door de Kerkenraad.

-We ontvingen op 25/6 de Cees de Soet (Moderamen Protestantse Diaconie) en Hanneke van Bezooijen (algemeen secretaris Protestantse Diaconie) en Dirk van der Hoven (projectcoördinator) in het Luther Museum voor een werkoverleg en rondleiding door het museum.

-Eind 2021 kregen we van de Kerkenraad het verzoek om te adviseren over een eventuele samenwerking met luthers Alkmaar. Dit in verband met de diaconale aspecten hiervan. Dit krijgt begin 2022 een vervolg.

-De SLOA (diaconaal vakantiewerk) werd geadviseerd over een voorgenomen statutenwijziging aangezien wij één van de participanten zijn.

Ook gaven we advies aan Stap Verder (oecumenisch diaconaal werk in Zuidoost) over een voorgenomen statutenwijziging.

-De Landelijke Lutherse Diaconale Dag in De Bilt (16/10) werd bezocht door een afvaardiging van de diaconie. Elianne Schultz hield een presentatie over de activiteiten in De Nieuwe Stad in Zuidoost. Ook leverden we een bijdrage aan de voorbereiding van het programma.

-Op 28 oktober 2021 overleed op 82-jarige leeftijd Bob Hulst, onze oud-diaken en oud-medewerker van het kerkelijk en het diaconaal bureau. Bob heeft zich tot het einde toe met veel energie ingezet voor het diaconaat in Amsterdam, landelijk (o.a. Lutherse Diaconale Raad, Melanchton/Luthers Diaconaal Platform, SLOA en Zusters Meulmeestersfonds) en wereldwijd (in het bijzonder voor luthers Warschau). Bob was een diaconaal mens in hart en nieren.

-Diaken Meta van Schaik is eind 2021 aftredend als diaken. Ze blijft naast de werkgroep buitenland in verband met het gewenste lijntje naar Brandpunt Haarlem voorlopig nog als adviseur meedoen in het DB. Haar opvolger als diaken in Haarlem is Marijke Nederkoorn. In verband de coronamaatregelen moest het voor 2 januari 2022 geplande afscheid van Meta in een viering en de bevestiging van Marijke als diaken uitgesteld worden.

21. Communicatie

We leverden onze bijdragen aan kerkblad '*Bij de tijden*'. In maart brachten we het Jaarbericht '*Duizend handen*' uit. Het kon meegestuurd worden met het kerkblad en verzonden naar partners. Helaas was verdere verspreiding niet optimaal vanwege annulering van vele activiteiten.

We brachten 2x de '*Diaconale Info*' uit. Deze digitale nieuwsbrief is bestemd voor onze diakenen, bestuurders, vrijwilligers en ander kader van de lutherse gemeente en voor onze partners. Af en toe sturen we ook berichten in voor de Nieuwsbrieven van de Brandpunten. Helaas bleef het project vernieuwing van de website www.diaconie.com liggen. In 2022 bespreken we de aanpak.

Ook via twitter *@diaconieinmokum* (ruim 400 volgers) berichten we over ons werk. Hier vermelden we ook altijd de collectiedoelen voor de komende zondag. De MLK heeft een eigen facebookpagina en gebruikt sinds kort ook Instagram.

Er waren diverse media-contacten. Het maaltijdproject in Zuidoost kreeg ook in 2021 aandacht in diverse media. Het maaltijdproject in Zuidoost kreeg ook in 2021 aandacht in diverse media, zoals in EenVandaag, Trouw, het Nederlands Dagblad, het Reformatorisch Dagblad, EO-Visie, het Katholiek Nieuwsblad en Pakhuis De Zwijger (talkshow). Ook het onderwerp 'Kerken en slavernij' kreeg op diverse plekken media-aandacht. De Groninger Dienst kreeg ruime aandacht van RTV Noord, Dagblad van het Noorden en het Groninger Kerkblad. De PKN en Wijkkrant Zuid gaven aandacht aan de opening van het Herinneringsvenster.

Conform de afspraken werden landelijke media-contacten gemeld aan het DB van de Kerkenraad.

22. Financiën en beheer

-De jaarrekening 2020 werd opgemaakt. De accountant (Van Ree) verstrekke een

goedkeurende controleverklaring. Ook werden begroting 2022 en in nauw overleg met de Werkgroep Gemeentediaconaat het collecterooster 2022 opgesteld en gecommuniceerd met het College van Kerkrentmeesters.

Uiteraard werden de jaarstukken behandeld in Diaconie, Kerkenraad en CCBB (toezicht PKN). Een samenvatting werd opgenomen in het kerkblad, het Jaarbericht en overeenkomstig de ANBI-normen op de website geplaatst.

-De controlerende Gehaktcommissie behandelde weer de jaarstukken van Diaconie en Diaconale Instellingen. Ook de Kerkrentmeesters doen hierin mee. Dit overleg wordt traditiegetrouw afgesloten met de gehaktmaaltijd.

Vanuit dit overleg is een project gestart om de beleggingen, rendementen, risicoprofielen, criteria en kosten in beeld te brengen en door te lichten. Hiervan werd in de Gehaktcommissie verslag gedaan. Dit krijgt in 2022 een vervolg.

-Met onze vermogensbeheerder Insinger was overleg over het beleid waarbij naar de financiële aspecten gekeken wordt maar ook naar de inhoudelijke (diaconale) criteria. Sprinkels & Verschuren deden op ons verzoek een ALM-onderzoek (ALM=Asset Liability Management). Het nettorendement in 2021 is uitgekomen op 7,71%. De grootste bijdrage aan het rendement kwam ook dit jaar van de aandelen (26,79%). Obligaties lieten in 2021 een licht negatief rendement zien. We beleggen met een gematigd defensief profiel en hanteren criteria van duurzaamheid, mensenrechten etc. Een klein deel is belegd in Oikocredit (mikrokrediet). Ook is er een belegging in weidegrond. Dit wordt verpacht aan een biologisch melkveebedrijf. In de verslagperiode vond een grondruil plaats in verband met de verhuizing van het melkveebedrijf van Fochteloo naar Dieverbrug.

-KKA/KKG deed ook in 2021 weer de boekhouding, salarisadministratie, pachtbeheer en huuradministratie Augustanahof. Gesina Weerheim (KKA) verzorgde op een voortreffelijke wijze gedurende 7 jaren onze boekhouding. In verband met een nieuwe baan moesten we helaas afscheid van haar nemen. Eind 2021 nam Mario Treffers het estafettestokje van haar over.

Licht en donker

Het jaar 2021 was opnieuw een veelbewogen jaar voor onze gemeenschap, voor Amsterdam, Haarlem en regio en wereldwijd. Te midden van het vele lijden en het niet-weten ontdekten we ook steeds weer hoop, vreugde, licht en vertrouwen.

We willen iedereen van onze diaconie, van onze lutherse gemeenschap en de kring van onze gewaardeerde partners hartelijk danken voor de trouwe en hartelijke inzet en samenwerking. Samen mochten we er aan bijdragen dat in ook in dit jaar van 'afstand' het 'omzien naar elkaar' gaande bleef.

Werken 'tussen licht en donker' en weten 'Uw licht komt na de nacht' (Ld 452).

Amsterdam, 24 januari 2022